

TYTOŃ I WYROBY TYTONIOWE	NORMA BRANŻOWA	BN-72 <hr/> 8139-02
	Tytonie fajkowe	Zamiast BN-66/8139-02
		Grupa katalogowa XII 81 ¹⁾

1. WSTĘP

1.1. Przedmiot normy. Przedmiotem normy są wymagania jakościowe i badania tytoni fajkowych krajanych i prasowanych.

1.2. Określenia

1.2.1. Skretka - tytoń fajkowy prasowany wykonany z wkładki i pokrywy.

1.2.2. Wkładka skretki - zwijka wykonana z liścia tytoniu przemysłowego.

1.2.3. Pokrywa skretki - liść tytoniu okrywający wkładkę.

1.2.4. Pozostałe określenia - wg PN-62/A-99000.

1.3. Normy i dokumenty związane

PN-62/A-99000	Tytoń i wyroby tytoniowe. Nazwy i określenia
PN-71/A-99001	Tytoń i wyroby tytoniowe. Pobieranie próbek
PN-64/A-99002	Tytoń i wyroby tytoniowe. Metody badań
PN-71/A-99002	Tytoń i wyroby tytoniowe. Metody badań fizycznych
PN-64/0-79021	System wymiarowy opakowań
PN-65/0-79033	Pudła tekturowe składane. Szereg wymiarowy
PN-70/0-79401	Pudełka. Wspólne wymagania i badania
PN-70/0-79402	Pudła. Wspólne wymagania i badania
BN-66/7326-01	Papiery pakowe zwykłe
BN-62/8139-01	Tytoń przemysłowy nieżyłowany
BN-71/8139-11	Tytoń przemysłowy żyłowany

Wymagania jakościowe dla tytoniu przemysłowego z importu ustanowione przez Dyrektora Zjednoczenia Przemysłu Tytoniowego

¹⁾ Symbol wg SWW: 2552-31, 2552-32.

2. PODZIAŁ I OZNACZENIE

2.1. Podział. Rozróżnia się następujące odmiany tytoni fajkowych:

- tytoń fajkowy krajany,
- tytoń fajkowy prasowany.

Tytoń fajkowy krajany dzieli się na następujące typy - w zależności od sposobu przygotowania krajanki:

- aromatyzowany,
- niearomatyzowany.

2.2. Przykład oznaczenia tytoniu fajkowego krajanego "Bosman":

TYTOŃ FAJKOWY "BOSMAN" BN-72/8139-02

3. WYMAGANIA

3.1. Surowiec. Do produkcji tytoniu fajkowego stosuje się tytoń przemysłowy uprawiany w kraju, który powinien odpowiadać wymaganiom BN-71/8139-11 i BN-63/8139-01 oraz tytoń przemysłowy sprowadzany z zagranicy, który powinien odpowiadać wymaganiom ustanowionym przez Dyrektora Zjednoczenia Przemysłu Tytoniowego. Zestaw surowców w recepturach dla tytoni fajkowych ustalony jest zarządzeniami Dyrektora Zjednoczenia.

Wprowadzone substancje dodatkowe i aromatyzujące powinny być nieszkodliwe dla zdrowia. Zapieszczenie tytoni fajkowych nie powinno być większe niż 2,5% suchej masy.

3.2. Wygląd. Włókna krajanki tytoniu fajkowego krajanego powinny mieć jednolitą szerokość zgodnie z wymaganiami podanymi w tabl. 1. Tytoń fajkowy prasowany powinien być równomiernie wypełniony na całej długości. Pokrywa skretki nie powinna być uszkodzona. Tytoń fajkowy powinien być wolny od zanieczyszczeń, a w szczególności od papieru, słomy i juty.

Zjednoczenie Przemysłu Tytoniowego

Ustanowiona przez Dyrektora Zjednoczenia Przemysłu Tytoniowego dnia 19 maja 1972 r. jako norma obowiązująca w produkcji i obrocie w kraju od dnia 1 października 1972 r. (Dz. Norm. i Miar nr 11/1972 poz. 22)

3.3. Zapach, smak i aromat. Tytoń fajkowy niearomatyzowany powinien mieć zapach tytoniu, a przy paleniu smak i aromat dymu charakterystyczny dla zastosowanej mieszanki tytoniowej. Tytoń fajkowy aromatyzowany powinien mieć poza tym zapach środków aromatyzujących. Niedopuszczalny jest zapach stęchlizny i inne zapachy obce.

3.4. Zdolność żarzenia. Tytoń fajkowy nie powinien gasnąć przy normalnym paleniu fajki. W przerwach między kolejnymi zaciągnięciami tytoniu powinien się żarzyć co najmniej 10 sek.

3.5. Dopuszczalna zawartość ścieków żył o długości ponad 20 mm i grubości: w I i II grupie 1,5 mm, w III grupie 2,5 mm nie powinna przekraczać w stosunku do masy tytoniu w opakowaniu jednostkowym w grupach:

- pierwszej - 1%,
- drugiej - 3%,
- trzeciej - 5%.

3.6. Wilgotność tytoni fajkowych powinna mieścić się w granicach 12,5 ÷ 16,5%.

3.7. Pozostałe wymagania podano w tabl. 1.

- b) masa tytoniu w opakowaniu,
- c) nazwa przedsiębiorstwa,
- d) znak fabryczny,
- e) data produkcji i numer zespołu pakującego,
- f) cena detaliczna,
- g) napis "aromatyzowany" - w przypadku użycia środków aromatyzujących.

W przypadku zastosowania opakowania jednostkowego z torebki polietylenowej z etykietą dopuszcza się podawać datę produkcji i numer zespołu pakującego na kartce kontrolnej wewnątrz opakowania.

4.1.2. Opakowanie zbiorcze. Tytonie fajkowe w opakowaniach jednostkowych pakuje się w pakiety lub pudełka wg PN-70/0-79401 o wymiarach zgodnych z PN-64/0-79021. Do formowania pakietów stosuje się papier pakowy zgodny z BN-66/7326-01. Na ścianie czołowej każdego pakietu lub pudełka podaje się co najmniej następujące dane:

- a) nazwę tytoniu fajkowego,
- b) masę tytoniu w opakowaniu jednostkowym,
- c) liczbę opakowań jednostkowych,
- d) masę tytoniu w opakowaniu zbiorczym.

Tablica 1

Grupa wg SWW	Nazwa tytoniu	Odmiana	Typ	Zawartość tytoni zagranicznych %	Zawartość nikotyny w suchej masie %	Masa tytoniu w opakowaniu jednostek przy wilgotności 14,5%, g	Szerokość włókna mm	Rodzaj opakowania		Okres przechowywania (miesiące)
								jednostkowe	zbiorcze	
1	Neptun	krajany	aromatyzowany	nie mniej niż 60	do 2,5	50 ± 2,5	1,3 ± 0,1	torebka z folii polietylenowej z etykietą i sygnetką samoklejącą	pudełko	6
2	Bosman	krajany	aromatyzowany	nie mniej niż 10	do 2,0	50 ± 2,5	1,5 ± 0,1		pakiet	6
2	Najprzedniejszy	krajany	aromatyzowany	bez tytoni zagranicznych	do 2,0	50 ± 2,5	1,5 ± 0,1	potrójne: - celofan - etykieta - papier	pakiet	6
2	Fajkowy Przedni	krajany	niearomatyzowany	bez tytoni zagranicznych	do 2,0	50 ± 2,5	1,5 ± 0,1	podwójne: - etykieta - papier	pakiet	12
3	Fajkowy Średni	krajany	niearomatyzowany	bez tytoni zagranicznych	do 2,0	50 ± 2,5	2,5 ± 0,1	podwójne: - etykieta - papier	pakiet	12
3	Skrętka Śląska	prasowane	niearomatyzowany	bez tytoni zagranicznych	do 3,0	70 ± 3,0	-	podwójne: - celofan - etykieta	pakiet	12

4. PAKOWANIE, PRZECHOWYWANIE I TRANSPORT

4.1. Opakowanie

4.1.1. Opakowanie jednostkowe. Tytonie fajkowe należy pakować w opakowania jednostkowe zgodnie z wymaganiami wg tabl. 1, o zawartości tytoniu wg tabl. 1. Opakowania jednostkowe powinny być czyste, całe i niepogniecione. Na każdym opakowaniu jednostkowym powinien być wyraźny napis zawierający co najmniej następujące dane:

- a) oznaczenie wg 2.2,

4.1.3. Opakowania transportowe. Pakiety lub pudełka z tytoniem fajkowym pakuje się w pudła tekturowe składane wg PN-70/0-79402 o wymiarach zgodnych z PN-65/0-79033. Dopuszcza się opakowania transportowe o wymiarach 350 × 360 × 380 mm. Pudła powinny być czyste i całe. Wewnątrz pudeł należy umieszczać kartki kontrolne zawierające co najmniej następujące dane:

- a) oznaczenie wg 2.2,
- b) nazwę przedsiębiorstwa,
- c) numer pudła,

d) masę tytoniu fajkowego w opakowaniu jednostkowym,

e) masę tytoniu fajkowego w pudle,

f) datę produkcji.

Órnik kartki kontrolnej nalepia się na ścianę, czołowej pudeł.

Złożone kłapy pudeł powinny być starannie zaklejone taśmą podgumowaną ostemplowaną pieczęcią przedsiębiorstwa lub taśmą z nadrukiem nazwy przedsiębiorstwa.

4.2. Przechowywanie. Pudła z tytoniem fajkowym należy przechowywać w pomieszczeniach czystych, nie przesiąkniętych obcymi zapachami. Optymalne warunki przechowywania stanowi temperatura w zakresie $5 \div 16^{\circ}\text{C}$, wilgotność względna powietrza $65 \div 75\%$. Pudła należy układać na wysokość co najmniej 10 cm. Odległość pudeł od grzejników nie powinna być mniejsza niż 1 m, od ścian 60 cm.

Pudła z tytoniem fajkowym należy chronić przed bezpośrednim działaniem promieni słonecznych. Tytonie fajkowe przechowywane przez dłuższy czas w jednym pomieszczeniu powinny być przekładane co trzy miesiące, tak, aby pudła leżące na spodzie były ułożone w górnych warstwach stosu. W magazynach powinny być termometry i psychrometry, zaś temperaturę i wilgotność należy co dzień kontrolować i nanosić na kartę kontrolną.

Przy zachowaniu warunków przechowywania i transportu wg 4.5 tytoń fajkowy jest zgodny z wymaganiami niniejszej normy w okresach podanych w tabl.1.

4.3. Transport. W czasie transportu tytoń fajkowy powinien być zabezpieczony przed uszkodzeniem, zamoczeniem, przesiąknięciem obcymi zapachami. W przypadku transportu kolejowego należy wykorzystać pełną pojemność wagonu a okna i drzwi zabezpieczyć przed przedostawaniem się do ładunku opadów atmosferycznych i iskiek.

5. BADANIA

5.1. Rodzaje badań

5.1.1. Badania pełne obejmują:

- sprawdzenie zapachu, smaku i aromatu (3.3),
- oznaczanie wilgotności (3.6),
- sprawdzenie znakowania opakowań transportowych (4.3) i zbiorczych (4.2),
- sprawdzenie zawartości ścinków żył (3.5),
- wyznaczanie liczby punktów za wady,
- sprawdzenie zdolności żarzenia (3.4),
- oznaczanie nikotyny (3.7),
- oznaczanie zawartości płasku (3.1).

5.1.2. Badania niepełne obejmują badania wymienione w 5.1.1 a) i b).

5.2. Pobieranie i przygotowywanie próbek do badania wg PN-71/A-99001. Tytoń prasowany należy pokrajać na szerokość do 2,5 mm.

5.3. Opis badań

5.3.1. Sprawdzanie zapachu wykonać przez organoleptyczne badanie tytoniu po otwarciu każdego opakowania w próbce.

5.3.2. Sprawdzanie smaku i aromatu wykonać przez poddanie degustacji dwu średnich próbek tytoniu fajkowego. Ładunek fajki wypalić przynajmniej do połowy. Degustację przeprowadzić w przewietrzonym pomieszczeniu. Jako neutralizatora używać naparu kawy naturalnej. W przypadkach spornych degustację przeprowadza komisja składająca się co najmniej z 3 osób, każdorazowo wyznaczanych przez kierownictwo placówki dokonującej oceny. W skład komisji mogą wchodzić wyłącznie osoby, które niezależnie od posiadanej fachowej wiedzy systematycznie palą fajkę.

5.3.3. Oznaczanie wilgotności i zapaszczenia - wg PN-71/A-99002.

5.3.4. Oznaczanie nikotyny - wg PN-64/A-99002¹⁾.

5.3.5. Sprawdzenie znakowania opakowań transportowych i zbiorczych wykonać przez oględziny każdego opakowania transportowego i zbiorczego wyznaczonego do pobrania próbki wg 5.2.

5.3.6. Sprawdzenie zdolności żarzenia

5.3.6.1. Zasada oznaczania polega na spalaniu tytoniu fajkowego w fajce przy wzrastających przerwach czasu pomiędzy kolejnymi zaciągnięciami i ustaleniu czasu trwania najdłuższej przerwy, po której tytoń jeszcze się żarzył.

5.3.6.2. Wykonanie oznaczania. Z przygotowanej wg 5.2 średniej próbki tytoniu fajkowego odważyć około 120 g i przetrzymać w eksykatorze nad nasyconym roztworem azotanu amonowego przez co najmniej 48 godz. Napełnić tytoniem fajkę rozżarzyć tytoń równo na głębokość około 2 mm. Zaciągać fajkę zwiększając przerwy pomiędzy kolejnymi zaciągnięciami. Czas trwania każdego zaciągnięcia wynosi $1 \div 1,5$ sek, pierwsza przerwa 2 sek, każda następna dłuższa od poprzedniej o 2 sek. Badania prowadzi aż do momentu zgaśnięcia tytoniu w fajce. Zannotować czas trwania ostatniej przerwy między zaciągnięciami, po której tytoń jeszcze się żarzył. Zdolność żarzenia podać w sekundach jako średnią arytmetyczną wyników badania co najmniej 3 ładunków fajki.

5.3.7. Sprawdzenie zawartości ścinków żył. Ze średniej próbki laboratoryjnej odważyć 100 g krajanek z dokładnością do 0,05 g. Krajanek wysypać na białe podłoże i wybrać pensetą ścinki żył wg

¹⁾ Patrz Postanowienia przejściowe.

3.5. Wybrane ścinki żył zważyć z dokładnością do 0,05 g. Zawartość ścinków żył x obliczyć w procentach wg wzoru

$$x = \frac{b}{a} = 100$$

w którym:

a - masa badanej krajanki w próbce, g,

b - masa wybranych ścinków żył, g.

W przypadku wątpliwości należy sprawdzić zawartość ścinków żył w pozostałej masie próbki.

5.3.8. Wyznaczanie liczby punktów za wady

5.3.8.1. Wady opakowania jednostkowego w próbce pobranej wg 5.2 ustalić zgodnie z tabl. 2 przez oględziny każdego opakowania.

Tablica 2

Określenie wady	Liczba punktów
Rażące usterki w nadruku etykiety, brak daty lub numeru zespołu pakującego	2
Złe uformowanie torebki	4
Opakowanie zabrudzone	4
Opakowania pogniecione	2
Opakowanie niedoklejone	4

5.3.8.2. Wady tytoniu fajkowego ustalić wg tabl. 3 po szczegółowym badaniu każdego opakowania jednostkowego z tytoniem fajkowym w próbce pobranej wg 5.2. Rejestrować punkty za stwierdzone wady. Po zakończeniu oceny jednego opakowania z tytoniem fajkowym i podsumowaniu punktów za stwierdzone wady przystąpić do badania następnego opakowania.

5.3.8.3. Masę tytoniu fajkowego w opakowaniu jednostkowym sprawdzić przy pomocy wagi z dokładnością do 0,05 g.

5.3.8.4. Szerokość włókna tytoniu krajanego sprawdzić przy pomocy miarki z podziałką 0,1 mm na 10 włóknach tytoniu w próbce. Za wynik przyjąć średnią arytmetyczną wyników wykonanych pomiarów.

Tablica 3

Określenie wad	Liczba punktów
Masa tytoniu poniżej dolnej granicy dopuszczalnego odchylenia	16
Szerokość włókna tytoniu przekraczająca dolną lub górną granicę dopuszczalnych odchyień	2
Uszkodzenia pokrywy skrętki	8
Nierównomierne wypełnienie skrętki	4
Tytoń fajkowy innej nazwy	32
Obce ciała	32

5.3.8.5. Obliczanie. Po dokonaniu pełnej oceny wszystkich opakowań jednostkowych z tytoniem fajkowym w próbce obliczyć średnią arytmetyczną liczbę punktów dla jednego opakowania.

5.4. Ocena wyników badań

5.4.1. Ocena opakowania jednostkowego z tytoniem fajkowym. Opakowanie jest zgodne z normą jeżeli suma punktów za wady wg tabl. 2 i 3 nie przekroczyła 30.

5.4.2. Ocena partii. Partia tytoniu fajkowego jest zgodna z normą jeżeli:

a) w przypadku badań niepełnych - wynik badania cech krytycznych jest pozytywny,

b) w przypadku badań pełnych - wynik badania cech krytycznych i drugorzędnych jest pozytywny, przy czym:

- liczba wadliwych opakowań w próbce nie przekroczyła dopuszczalnej liczby wg tabl. 4;

Tablica 4

Liczność próbek (liczba opakowań jednostkowych)	Dopuszczalna liczba wadliwych opakowań jednostkowych
4	0
6	1
8	1
10	2

- średnia liczba punktów obliczona dla jednego opakowania wg 5.3.8.2 nie przekroczyła 20.

6. POSTANOWIENIA PRZEJŚCIOWE

Do czasu obowiązywania nowej Polskiej Normy na metody badań chemicznych tytoniu i wyrobów tytoniowych należy stosować PN-64/A-99002.

K O N I E C

INFORMACJE DODATKOWE do BN-72/8139-02

Istotne zmiany w stosunku do BN-66/8139-02

- podano wymagania dla surowca tytoniowego,
- wymagania dotyczące opakowań i wymagania jakościowe połączono w jedną tablicę,
- opis badań i pobieranie próbek podano na podstawie znowelizowanych PN-72/A-99002 i PN-71/A-99001.

Naczelnego Dyrektora Zjednoczenia Przemysłu Tytoniowego

38 BN-72/8139-02 Tytonie fajkowe
XII 81

zmiana 1
23.10.73 r.

Tablicę 1 uzupełnia się o wymagania dla nowego tytoniu fajkowego o nazwie: Kapitan. W odpowiednich kolumnach wpisuje się:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1	Kapitan	krajany	aromatyzowany	nie mniej niż	do 2,0	50 ±2,5	1,3 ±0,1	torebka z folii polietylenowej z etykietą zamknięta przylepcem	pakiet	6

(Biuletyn PKNiM nr 2/74, poz. 17)

- 61 **BN-72/8139-02 Tytonie fajkowe** **zmiana 3**
XII 81 **4.5.79 r.**
W tablicy 1 w wierszu dotyczącym tytoniu fajkowego „Neptun” w kol. Rodzaj opakowania — zbiorcze skreśla się słowo pudełko i wpisuje słowo: pakiet.
zmiana 1 — Biuletyn PKNiM nr 2/74 poz. 17 (Biuletyn PKNiM nr 8—9/79 poz. 77)
zmiana 2 — Biuletyn PKNiM nr 1/78 poz. 9

Naczelnego Dyrektora Zjednoczenia Przemysłu Tytoniowego

- 35 **BN-72/8139-02 Tytonie fajkowe** **zmiana 2**
XII 81 **22.9.77 r.**
W tablicy 1, w kol. Okres przechowywania (miesiące), w poszczególnych wierszach wpisuje się: 12, zamiast: 6 oraz: 15, zamiast: 12.
Zmiana 1 — Biuletyn PKNiM nr 2/74 poz. 17 (Biuletyn PKNiM nr 1/78 poz. 9)

przez Dyrektora Centralnego Laboratorium Przemysłu Tytoniowego

- 26 **BN-72/8139-02 Tytonie fajkowe** **zmiana 4**
1281 **88.02.26**
Do tablicy 1 wprowadza się charakterystykę jakościową tytoniu fajkowego Jubileuszowy:
1. Grupa wg SWW-1.
2. Nazwa tytoniu — Jubileuszowy.
3. Odmiana — krajany.
4. Typ — aromatyzowany.
5. Zawartość tytoni zagranicznych, % — nie mniej niż 25.
6. Zawartość nikotyny w suchej masie, % — do 1,5.
7. Masa tytoniu w opakowaniu jednostkowym przy wilgotności 14,5% — 50 g.
8. Szerokość włókna, mm — $1,3 \pm 0,1$.
9. Rodzaj opakowania:
— jednostkowe — torebka z folii polietylenowej z etykietą,
— zbiorcze — pakiet.
10. Okres przechowywania (miesiące) — 12.
zmiana 1 — Biuletyn PKNiM nr 2/74 poz. 17 (Biuletyn PKNiM nr 7/88 poz. 92)
zmiana 2 — Biuletyn PKNiM nr 1/78 poz. 9
zmiana 3 — Biuletyn PKNiM nr 8—9/79 poz. 77

przez Dyrektora Centralnego Laboratorium Przemysłu Tytoniowego

28. BN-72/8139-02 Tytonie fajkowe

zmiana 5
93.11.25

1281

1. W punkcie 2.2. skreśla się podp. b) ÷ g) i wpisuje treść:
  - b) masa tytoniu w opakowaniu,
  - c) nazwa i siedziba producenta,
  - d) kraj pochodzenia,
  - e) oznaczenie partii umożliwiające identyfikację produktu
  - f) napis: aromatyzowane, jeżeli tytoń zawiera syntetyczne substancje aromatyczne.
2. W punkcie 4.1.3 skreśla się podp. f) datę produkcji.
3. Wprowadza się punkt 6. **Postanowienia przejściowe** o treści:
Etykiety z dotychczasowym znakowaniem mogą być stosowane do dnia 10 lipca 1994 r.

zmiana 1 — Biuletyn PKNiM nr 2/76 poz. 17
zmiana 2 — Biuletyn PKNiM nr 1/78 poz. 9
zmiana 3 — Biuletyn PKNiM nr 8-9/79 poz. 77
zmiana 4 — Biuletyn PKNiM nr 7/88 poz. 92

(Biuletyn PKNiM nr 15/93 poz. 86)